

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 15, Αρ. 1 (2019)

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

doi: [10.12681/jode.21109](https://doi.org/10.12681/jode.21109)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

Καθηγητής Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης
Διευθυντής του ΜΠΣ «Επιστήμες της Αγωγής»
Κοσμήτορας της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών του ΕΑΠ

- *Στο σχολείο οι μαθητές μαθαίνουν για τον κόσμο*
- *Στο πανεπιστήμιο οι φοιτητές μαθαίνουν τι είπαν κάποιοι σοφοί για τον κόσμο*
- *Στις μεταπτυχιακές σπουδές οι φοιτητές μαθαίνουν να διαμορφώνουν τη δική τους άποψη για τον κόσμο*

Η εφηβεία είναι η εποχή που βλέπουμε και νιώθουμε ότι ο κόσμος μας είναι μαύρος ή άσπρος και υπάρχει μια μικρή απόχρωση του γκρι. Έτσι μεγαλώνουμε. Έτσι μαθαίνουμε τον κόσμο. Έτσι μαθαίνουμε να αγαπάμε. Τα επόμενα χρόνια μετά την εφηβεία αρχίζουμε και βλέπουμε το πώς όρισαν κάποιοι άνθρωποι τον κόσμο μας. Με τα δικά τους μάτια και λόγια. Οι αποχρώσεις του γκρι εδώ διευρύνονται και αντιλαμβανόμαστε καλύτερα τον κόσμο.

Τα χρόνια περνάνε. Όσο διεισδύουμε στην ανθρώπινη σκέψη και την ουσιαστική παιδεία μαθαίνουμε να προσδιορίζουμε με δικά μας λόγια τον κόσμο. Τον πλάθουμε και του δίνουμε μορφή. Τότε είναι η εποχή που συνειδητοποιούμε ότι οι αποχρώσεις του γκρι κυρίαρχα, και όχι το μαύρο και άσπρο, καθορίζουν την τύχη του κόσμου που μάθαμε στα εφηβικά μας χρόνια. Τότε έχουμε τη δυνατότητα να απομυθοποιήσουμε την απλοϊκότητα των σκέψεων που μας δίδαξαν. Όμως δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι θα είμαστε ικανοί να το κάνουμε.

Οι αποχρώσεις αυτές είναι τόσο δυνατές και διευρυμένες που μας κάνουν να χάνουμε την πίστη μας και τις ελπίδες μας. Το μαύρο και το άσπρο έχει χαθεί. Έχει συρρικνωθεί τόσο πολύ που είμαστε αναγκασμένοι να εμβαθύνουμε και να γνωρίσουμε ένα νέο κόσμο πολυχρωμίας και γκριζου φάσματος. Κάποιοι από μας θα μπορέσουμε να τον προσδιορίσουμε με δικά μας λόγια. Οι περισσότεροι όμως θα συνεχίσουν να βλέπουν τον κόσμο με τα μάτια των άλλων. Με τη φτώχεια του κοντόφθαλμου.

Όλο αυτό έχει ως αποτέλεσμα την οικειότητα που δημιουργούμε με την εύκολη λύση, την απλοϊκότητα και την φτώχεια της σκέψης. Αυτά θα μας συνοδεύουν για το υπόλοιπο της ζωής μας και δεν θα αναδιαμορφωθούν με τις νέες εμπειρίες μας. Η εκπαιδευτική μας εμπειρία, η πρακτική της μάθησης, η σχολική και ακαδημαϊκή ζωή μας θα καθοριστεί από αυτές τις επιλογές και η συνδεσιμότητα που θα αναπτυχθεί θα ορίσει το βαθμό της ποιότητάς τους.

Στην αρχή όλων υπήρξε η μάθηση. Συνεχίστηκε αρκετούς αιώνες μετά μέσα από την τυπογραφία. Τον 20^ο αιώνα εμπλουτίστηκε με νέες μορφές μέσων και εργαλείων (ραδιόφωνο, τηλέφωνο, τηλεόραση, βίντεο, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, διαδίκτυο, ψηφιακά συστήματα, δορυφορικά συστήματα κ.α.). Οι νέες εφευρέσεις, η νέα τεχνολογία και η κατάλληλη προώθηση των προϊόντων εκτός από τις πραγματικές ανάγκες δημιούργησε και τον μύθο της ανάγκης του καταναλωτισμού. Όχι τόσο τον ίδιο τον καταναλωτισμό, αλλά την ανάγκη ανάλωσης και απόκτησης προϊόντων ως αντίληψη, μόδα και κοινωνική καταξίωση. Εμφανίστηκε για πρώτη φορά ο νεολογισμός *gadget* ως ατομικό παιχνίδι καθημερινής χρήσης με κοινωνική αίγλη και αποδοχή.

Ο ψηφιακός σχεδιασμός της μάθησης δεν έμεινε ανεπηρέαστος. Η απλοϊκότητα και η περιορισμένη δημιουργική σκέψη ανέπτυξε μια αντίληψη που καθορίζει και σήμερα την ποιότητα στη ψηφιακή μάθηση και τα σχετικά της.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ένας κατακλυσμός από προγράμματα E-learning, μεταπτυχιακά, σύντομα προγράμματα πανεπιστημιακά και μη κ.α. Οι περισσότεροι δεν έχουν καταλάβει ότι όπως υπάρχουν κακογραμμένα βιβλία και εγχειρίδια, έτσι ακριβώς υπάρχουν και κακοσχεδιασμένα προγράμματα E-learning. Δυστυχώς δεν είναι εμφανές ότι όπως υπάρχει ένας καλός δάσκαλος, έτσι υπάρχουν και κακοί δάσκαλοι. Εδώ συγκρούονται οι σύγχρονες και οι ξεπερασμένες θεωρίες μάθησης.

Με έναν εξαιρετικά κακό και πρόχειρο σχεδιασμό τα περισσότερα E-learning προγράμματα μεταφέρουν τυποποιημένα μοντέλα συμπεριφορισμού που δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να «καθοδηγούν» τους χρήστες με εντελώς ξεπερασμένους και συντηρητικούς τρόπους παρουσίασης της ύλης. Μα όλες οι σύγχρονες παιδαγωγικές ιδέες βασίζονται πλέον σε ένα μοντέλο που λέει: «ακολουθείς βήμα βήμα τη μελέτη της ύλης, την επεξεργάζεσαι, γίνεσαι ένα με αυτή, τη δουλεύεις, τη χωνεύεις και ανακαλύπτεις εσύ ο ίδιος τη γνώση». Οι αστοχίες και τα ξεπερασμένα μοντέλα είναι ένας εύκολος και γρήγορος τρόπος. Η ανακάλυψη της γνώσης απαιτεί δουλειά και δημιουργική σκέψη. Τοποθετήστε τα σε μια ζυγαριά και δείτε προς τα πού βαραίνουν τα προγράμματα αυτά που έχουν γίνει πλέον μόδα και γρήγορο κέρδος χωρίς κόπο για τους περισσότερους σχεδιαστές της εκπαίδευσης.

Η πληθώρα αυτού του τύπου που κυριαρχεί στην εκπαιδευτική κοινότητα συμπαρέσυρε λίγες αλλά σοβαρές προσπάθειες προσδιορισμού της εκπαιδευτικής ποιότητας. Η πληθώρα αυτή που βασιλεύει στη λογική του ανταγωνισμού οδηγεί εντέλει σε μια συνειδητή περιορισμένη ενημέρωση όπου κυριαρχεί η σκοπιμότητα του κέρδους. Ο ανταγωνισμός εις βάρος της ποιότητας.